

ACC. N:R M. 12744 : 1-11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Öland Upptecknare: E L Nöregård
Härad: Almqvist Berättare: Irene Natalia Petersson
Socken: Torshälla Berättarens yrke: Åker
Uppteckningsår: 1953 Född år 1878 i Torshälla

Lillemor Klippning . s. 1-11.

(Foto a° sid. 11 a; neg.: $\overline{IV}$: 12:78
 $\overline{IV}$: 12:79
 $\overline{IV}$: 12:80.)

ACC. N:R M. 12744: /

Silhuettklippning.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1.

Under senare delen av 1700-talet fanns
det en kvinna i Nöbble sn. i Småland
om vilken det uppgives att hon
sysslade med silhuettklippning.

Längre tillbaka kan man inte följa
traditionen, som i dag bevaras
endast hos Fru Natalia Petersen
Farjestaden (Björnkrova) Öland.

Fru Petersen som nys
fyllt 75 år lärde sig klippa av

* Charlotta Maria Hjort f. 1753 i Nöbble
levde in på 1800-t. Gift med Peter Törn-
crantz - se vidare släktboksutdraget.

sin far skomakare Törnstrand
från Torslunda, vilken i sin tur
lärt sig av sin far, son till
Charlotta Törnstrand f. Hjort.

Törnström Tre P: egna klipp
finns endast bevarade 15 stk
klipp, 14 små, ett större av
faderns hand. De är över-
vägande utan årtal men för-
modas vara från 70- och 80-talen.

Fadern, död 1890 född 1808
var hela sitt liv skomakare i
Torslunda by på Öland.

På fritiden sysslade han med
silhuettklippning, men bedrev
ingen undervisning i konsten och
sålde aldrig ett enda märke.

Endast en enda av hans gisälle
lär ha såg lärt sig konsten. Denne
gisälle blev sedermera sjöman och
förmann, drunknade förmodligen.
Hans namn var Törnkvist.

Förmodligen har han ägnat sig
mycket lite åt silhuettklipping
i varje fall har fru T. aldrig
nöt talas om att han eller någon
annan på ön bedrivit samma
hantverk.

Inte heller har någon annan
i släkten klippt silhuettklipp
enligt fru P. Fru P. vet dock
yllest lite om sin släkt men
hänvisar till "släktboken", en
Samlings Genealogiska Anmärkningar

ACC. N:R M. 12744:4

tryckt i Gävle 1932 på Lant-
männens Tryckeri, Westlund & Co.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4

Anteckningarna om släkten
Törncreutz finns på sid. 19 och
finns avskrivna på Kalmar
museum.

I denna släktbok fann jag ett
gammalt julekort förf. av Carl
Hjort* 1932 i Gävle:

"...min faster dog 1907 omkr.
78 år gammal. Hon hette Leon-
line Natalia Elonora Hjort. Hon
var liksom Natalia i Tärjestaden

* Carl Hjort, död 1950, förf. till ovan-
nämnda släktbok. Hans fars faster
var Charlotta Maria Hjort f. 1753,

ACC. N:R M. 12744:5.

sticklig i att klippa och även
händig i målning och konstöm-
nad ... "

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

Härav framgår alltså att flera
av fru P. sysslade med klipp-
ningen. Fru P. visste inte själv
något om denna fasten.

Carl Hjorts barn lever i Gävle
Stockholm och Amerika. De har
dock enligt fru P. inte reda på väg-
ning."

ACC. N:R M. 12744:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fru P. lärde sig klippa då
hon var sex år gammal. Då var
fadern (omgift) redan en gammal
man, Fru P. är född 1878.

Från sitt 16' till sitt 42' år
vistades Fru P. i Stockholm, under
den tiden klippte hon inte ett
enda klipp. Först när hon flyttade
julebaka till Öland började
hon på nytt — "hade jag börjat
däruppe hade jag ju aldrig fått
vara i fred!" säger Fru P. glädd.

Fru P. har aldrig sålt
sina märken förän 1949(50?) då
Idun "upptäckte" och lancerade
hemmesklipp, för 3.50 stk!

Sedan dess klipper hon på be-
ställning, vanligtvis uppger be-

Ställaren initialer och evt. årtal,
(är det äkta maskin klipper Fru
P. gärna in ett ankare, ett hjärta
och ett kors) men i övrigt be-
stämmer Fru P. själv hur märket
skall se ut. "Jag har aldrig
klippt två likadana märken -
säger hon stolt - De blir alltid
olika därför att hon, liksom
sin fader, klipper helt ur
hennes eget minne.

Hon viker papperet en gång
och klipper sedan försiktigt ut
en liten fin brodyrsax. Mönstret
kommer inifrån, Fru P. nyttjar inte
ens glasögon till det anhängande
arbetet, som tar upp till 5 timmar.

ACC. N:R M. 12744:8.

Mönster.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

Fru P.^s klipp är snarlika faderns,
som dock verkar en aning grövre.

Motivet är det samma, en
blomsterkruka med en fantasirauk
som sväller ut över ytan. Återst
fåglar i bollen namn och årtal.

En väsentlig skillnad finns
dock: medan fadern gärna
klippte en båge över vasen*
låter Fru P. blomsterna växa
upp till ett träd som förgrenar
sig utåt. Anledningen till
detta är att Fru P. finner
det för svårt att klippa bågen.

* (se foto!)

Medan mönstret bibehållits och
växlat endast obetydligt från
far till dotter, kan man skönja
en viss förskjutning i färgvalet,
antingen det nu betor på att
det i handeln förekommande glas-
papperet fått nya färger eller
att urvalet blivit ett annat.

Faderns klipp visar förträdesvis
mörkare färger än dotterns. Guld
nyttjades mycket, det har nu
helt bortlagts, dock mest för att guld-
papperet blivit för tunnt att klippa
i säger fru P.

Faderns färger: svart, guld, bordeaux, grön, blå.
Fru P's färger: svart, gul, röd, skär ljusblå, mörk-
blå, lila, ciklamen brun m. fl.

ACC. NR M. 12744: 10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tre Petersson upplyser att
hon en gång hos en väninna såg
en nannsdagskrans i silhuett
på väggen. När hon fick reda
på att hon själv klippt den i
sin ungdom blev hon mycket
förvånad, det kom hon inte ihåg-
"det har jag då bara gjort den
en gång", men får måste ha
gjort sådana med, fast jag inte
kommer ihåg det..." säger hon.

ACC. N:R M. 12744: //.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Foto:

Two stycken porträtt av fadern
finns bevarade hos fru Petersson,
bägge tagna på Ålderdomen.

11

M. 12744: 11a.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

neg. II: 12: 78.

neg. IV: 12: 79.

neg. IV: 12: 80.

Mrs Natalia Peterson, Färjestaden, klipper.

Juli 1953.